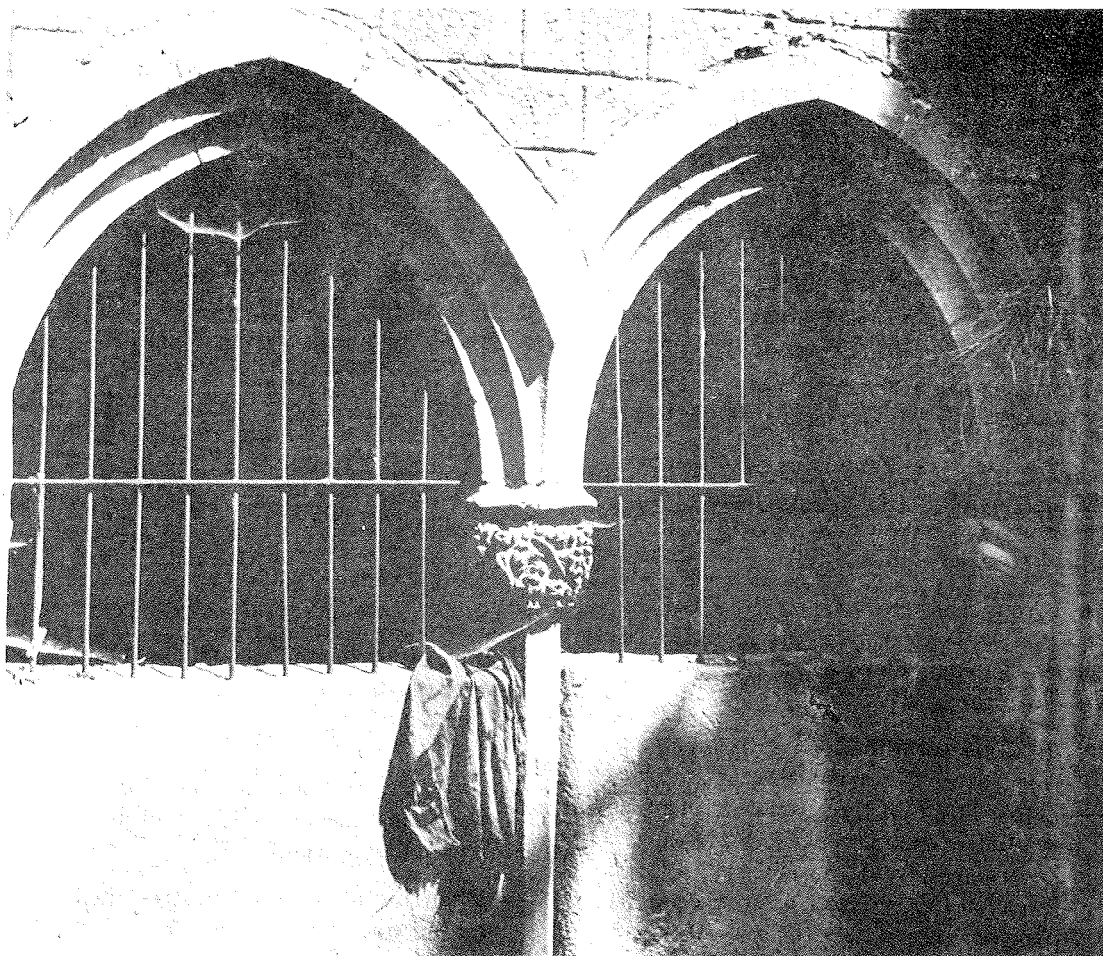

Els darrers deu anys de St. Jeroni de la Murtra i la Casa de Santiago

Grup de St. Jeroni

Després de l'incendi i la desamortització de Sant Jeroni de la Murtra, el monestir va passar per les més diverses vicissituds.

Dividit entre dos, i a vegades tres propietaris, la finca es va convertir en explotació agrícola, i les dependències monàstiques varen ser adaptades a aquest us, particularment les que es reconstruïren en la part nomenada desde el segle XVII «Obra Nova».

Posteriorment s'hi establí una colònia d'estiuejants que va assolir el seu màxim auge a principis d'aquest segle. Així les cel·les dels frares es convertiren en «apartaments» per a passar-hi l'estiu; a la cuina s'hi installaren les botigues de venda de queviures i el refectori es convertí per art de màgia en el «REFETOR PALACE» folrat amb tela de color rosà, amb un gran escenari, i una tribuna amb un cafè; allà s'hi feren representacions teatrals de tota mena. Darrera el monestir s'hi construïren algunes torretes per a la colònia d'estiueig. Més tard la part del cenobi destinada a usos monàstics passà a mans del Sr. Jaume Algarra, que hi feu restauracions encertades segons el gust de l'època. Cal reconèixer que fou el propietari que més ha respectat el monestir, fins al punt de no voler-hi instal·lar llum elèctrica per tal de no fer-li perdre el seu caràcter.

La part de la casa destinada a dependències agrícoles passà a la família Aranyó, que la utilitzava com a finca agrícola i casa d'estiueig sense més preocupacions.

Finalment la família Algarra va vendre la seva part de monestir a la família dels Marquesos de Sant Mori, que en són propietaris en l'actualitat.

La porció de monestir propietat de la família Aranyó, després de diverses vicissituds legals ha estat dividida recentment en dues parts:

- una l'ha comprada un propietari que fins ara és desconegut
- l'altra l'ha rebut en herència el Sr. Agell, el qual té rigurosament prohibida l'entrada, havent marcat amb fites de ferro pintades de color groc canari la part del pati d'entrada que ell creu

que li correspon i no deixant-hi passar a ningú que no sigui ell.

Per establir-hi un diàleg cal parlar-hi des de l'altra banda d'aquesta simbòlica barrera amb el risc de que es giri i s'endinsi en els seus territoris sense escoltar-te més, i després d'haver-te prohibit de seguir-lo.

Per altra banda com que les relacions del Sr. Agell amb els propietaris diguem-ne desconeguts no són pas de germanor l'han tancat pel darrera amb una formidable tàpia, deixant un badiu que no l'envejarien ni els sentenciats a la «masmorra del rei moro». Com l'advertit lector pot imaginar-se, la tàpia és d'allò més adient amb les veïnes arcades gòtiques de l'absis de l'església.

Fins aquí hem escrit tot el que es pot escriure sobre les activitats del Sr. Agell i dels Srs. Propietaris Desconeguts. Ara fem un pas enrera i tornem a la història de la part del monestir propietat de la família de Sant Mori.

A la mort de l'antiga propietària, l'herència es va repartir entre la Sra. Marquesa vídua de Sant Mori i l'esposa del conegut diputat d'Alianza Popular Sr. Senillosa, els quals seguint les clausules testamentàries van destinar la part més noble del monestir, que és la que tenen en propietat, a usos de «repòs religiós i cultural», deixant-lo en mans de la «Institució religiosa Casa de Santiago» en virtut d'un cens enfiteutic per 99 anys acordat entre la propietat i l'esmentada institució. Amb tot això el monestir havia estat declarat monument d'interés històrico-artístic de caràcter nacional.

Amb l'arribada a l'edifici de la «Casa de Santiago» es començaren una sèrie d'obres al monestir que han continuat després de la declaració de monument.

Amb aquestes dissortades obres:

- s'han destruït les antigues teulades de bona part de la casa, refent-les amb evident desencert
- s'han modificat les finestres de les golfes que donen sobre la teulada de

Una magnífica cadena tanca l'entrada al celler gòtic.

La cuina abans de la restauració efectuada per l'Ajuntament de Badalona.

la galeria superior del claustre, reforçant-les amb totxanes, ço que dona a aquest claustre gòtic un aspecte deplorable

- s'ha obert un esvoranc en l'emblancat del segle XV de la paret del mateix claustre, essent la pífia tan evident que l'anterior consistori d'aquesta ciutat ho feu reparar a les seves pròpies expenses.
- s'ha repicat l'emblancat que feu fer el rei Joan II d'Aragó en una de les parets del refectori, amagant baix el nom de restauració allò que només pot qualificar-se de crim artístic
- s'ha esventrat l'escala de la trona del mateix refectori, produint-li a la paret un fenomenal melic, l'aspecte del qual es fàcil d'imaginar-se.
- s'han reparat els desaigües del primer pis amb canyeries de plàstic de diàmetre més que considerable, que atravessen per diversos indrets la gran cuina monàstica (segle XV)
- s'ha intentat convertir en «oratori subterrani» dues sepultures del claustre, amb un projecte tan meditat que es va haver de desistir després de «netejar» les fosses, buidant-les de restes humans, aterrant el mur que les separava i substituint les lloses de pedra que tancaven els sepulcres per unes altres de ciment armat.
- s'ha reparat la font d'aixeta de la façana principal del monestir, al costat de la porta dovellada gòtica que dona entrada a l'edifici, amb rajoles dignes de qualsevol cuina de pis d'immobiliària
- s'han realitzat obres diverses en les sales de la casa que donen a la façana principal, essent la més escandalosa la substitució de l'antiga «rajola basta» per un moderníssim mosaic
- s'han construït dues casetes noves destinades a serveis dels visitants, en el pati de darrera l'església, quan hi ha en el monestir una infinitat de petites sales abandonades aptes per a tal fi
- s'ha destruït tota l'antiga distribució

de les immenses golfes de la casa, feta de paret de tàpia, construint-hi després embans nous de forma totalment arbitrària, sense haver aixecat prèviament ni un croquis d'allò que s'ha enderrocat. Les noves «sales de reunions» que n'han sortit reuneixen totes les condicions del «confort modern». Els elements decoratius de les antigues golfes que han pogut sobreviure a la catàstrofe peregrinen pel monestir sense que s'en pugui saber exactament la seva procedència.

- s'ha enderrocat tota la part de l'edifici nomenada «l'Obra Nova» (s. XVII-XVIII) aprofitant les parets per a construir-hi nombroses plantes, totes de ciment armat, i elevant en gairebé dos metres el nivell de les teulades d'aquesta zona, modificant així considerablement la silueta exterior del monestir.
- s'han començat obres en la casa del masover anexas a la torre de defensa, que actualment té parades l'Excm. Ajuntament de Badalona, en adonar-s'en de que es feien sense les degudes llicències municipals.

Les obres d'aquest tipus s'han multiplicat a Sant Jeroni de tal manera que en el passat any de 1980 hi va haver setmanes que, entre els tres propietaris, van començar tres obres ilegals, que va haver de parar l'Ajuntament, batent-se així el rècord d'obres ilegals per metre quadrat en tot Badalona.

Això no vol pas dir que els tres propietaris vagin d'acord, doncs ja fa temps que les baralles havien arribat a tal extrem que van procedir a dividir-se els seus corresponents territoris amb un mur que arriba a l'extrem de partir l'absis per la meitat, tot i ésser Monument Nacional.

Dins els edificis ocupats actualment per la Casa de Santiago hi resten el locutori quin usdefruit s'ha reservat per a sí els propietaris, i el celler gòtic que està en mans d'un llogater bastant més desconegut que el «Propietari Desconegut» de l'altra banda de la tàpia. L'accés al locutori i al celler és impensable inclús per als esperits

L'absis amb els murs que divideixen les propietats.

més subtils.

La història de la recuperació de Sant Jeroni és encara més trista que la que acabem d'explicar. L'any 1943 el Sr. Josep M.ª Cuyàs va publicar la primera edició de la Monografia històrica de Sant Jeroni de la Murtra i va fer les gestions necessàries per a tornar a donar al Monestir el seu us primitiu instal·lant-hi monjos jerònims. Davant la impossibilitat va intentar-ho amb els Carmelites sense cap resultat positiu. L'any 1966 va editar el Llibre V dels Actes Capitulars de Sant Jeroni, i posteriorment una infinitat de treballs diversos sobre el monestir.

Per la seva banda el Sr. Jacint Dunyó va iniciar l'any 1963 una campanya de sensibilització davant l'estat de deixadesa del monestir. Va aconseguir introduir-se en l'edifici, aleshores encara més tancat que en l'actualitat, veure la situació real i treure'n fotografies. S'hi va adherir amb entusiasme l'Orfeó Badaloní i van aparèixer a la Voz de Badalona una sèrie d'articles denunciant l'estat en que la instal·lació dels treballadors de les aigües del Ter havia deixat la casa. Els propietaris varen prohibir immediatament l'entrada. Aleshores es van recollir signatures d'unes setanta personalitats, les més destacades dins l'àmbit de la cultura catalana, i s'inicià la campanya de declaració de Monument Nacional. L'Ajuntament de Badalona en prengué la responsabilitat i així s'oficialitzaren els tràmits de la declaració.

Mentrestant els propietaris respongueren al·legant que el monestir es conservava en perfectes condicions i que s'havia creat un patronat que vetllava per la seva adequada restauració.

Un acord de la Permanent de l'Ajuntament de Badalona del 3 de juliol de 1963 va dictar les disposicions necessàries per evitar que seguís la destrucció de Sant Jeroni.

Al cap de nou anys, el 1972, el mateix Jacint Dunyó publicava un article preguntant on eren el Patronat i les portes per entrar al monestir.

Fou aleshores quan, davant la insistència de la ciutat i del mateix Ajuntament, es va

crear un Patronat format per la propietària, l'advocat de la propietària i uns quants parents de la propietària, i es va entregar aquesta part de monestir a la Casa de Santiago.

En aquells moments era Director del Museu de Badalona el Sr. Josep M.ª Padrós, i s'acabaven de crear una sèrie de grups de treball entre els que s'hi trobava el de Sant Jeroni de la Murtra, amb el Sr. Joan Bacarissas al front.

Fou aquella l'hora de les relacions més dolces entre els habitants del monestir i la gent del Museu. Animats per les facilitats que brindaven la Casa de Santiago, llavors tot just acabada d'arribar, s'aconseguí de l'Ajuntament l'execució d'una sèrie d'obres que retornaren les seves dimensions primitives al refectori i la cuina, s'ajardinà amb decència el claustre i es va netejar l'església d'argelagues i runam.

La mateixa gent del grup, després d'una campanya de divulgació va excavar la capella de la Puríssima, on hi aparegué un mosaic de rajola de Manises de principis del segle XVIII. Hi varen col·laborar els membres de la Casa de Santiago.

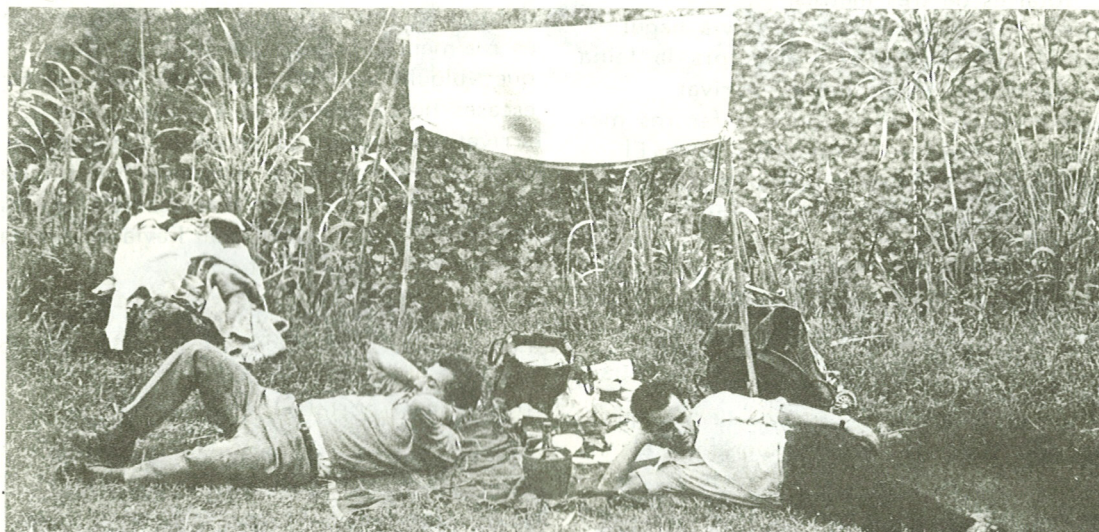
Llavors l'Ajuntament va obrir el camí des de Canyet al Monestir i ja no va caldre voltar per Santa Coloma per arribar-hi. Feia poc que havia començat a utilitzar-se el sobreixidor de les aigües del Ter per a rentar cotxes, que dona un aspecte tant trist als volts de la casa.

Al cap de poc van començar les obres desgraciades de les que ja hem parlat.

A la tardor de 1977 un grup de col·laboradors del Museu reemprén la tasca a Sant Jeroni.

El «grup de Sant Jeroni» va treballar al monestir tots els dissabtes fins a la primavera del 1978. Durant aquesta temporada es poden destacar les següents labors:

— Rebaix de 60 cms. a la capella dels Dolors (que havia estat utilitzada com a quadra de bestiar) fins a trobar un mosaic del segle XVII i una tomba al centre. A més de terra i runa surten

elements constructius de la nau central i del claustre, entre els que destaquen diferents nervatures i una mènsula.

- Cata en un angle de la mateixa capella, on a 30 cms. de l'enrajolat del segle XVII surt la base del que podria ser el mosaic gòtic citat per Mossèn Gaietà Soler.
- Neteja de la tomba del centre, de la que entre la runa surten diferents restes humanes i trossos d'una làpida del que es dedueix que una vegada enfonsada havia estat omplerta amb restes d'altres tombas. L'obertura d'aquesta tomba havia estat elevada del nivell gòtic al del segle XVII. La fondària total és de tres metres.

En tot aquest període no hi havia hagut cap ajuda econòmica, pel que tota la feina es realitzava en dies lliures. Arribat aquest moment no es podia ja fer res més sense un projecte ni un pressupost. El projecte es va confeccionar a l'agost del 1978. El pressupost encara no hi és.

En el projecte cal destacar la conservació i utilització de les dependències del primer pis i les de sobre les capelles dels costats. De la planta baixa caldria reconvertir en utilitzables o visitables l'entrada principal, el locutori, la cuina (en la que està instal·lat el Museu Monogràfic), el refectori en el que s'han de netejar de l'emblanquinat les pintures del sostre i que be podria servir per concerts o conferències.

De les capelles que queden en peu (costat Sud) caldria restaurar les dues ja excavades i enderrocar la tàpia que tapa la central i el sostre que la parteix.

A la nau central i a les capelles del costat Nord (tot enderrocat) caldria rebaixar el nivell actual uns 70 cms. fins retrobar el paviment original; el mateix caldria fer al pati del claustre. Amb aquesta labor es recuperarien molts més elements constructius i així seria més fàcil la reconstrucció.

També segons el projecte cal reinstallar el Museu Monogràfic, actualment en situació precària

Caldria també adecentar l'entorn, cosa necessària a més des del punt de vista ecològic, fent desaparèixer el rentador de cotxes, que contamina la zona, i restituint el camí d'entrada original que dona a la porta principal.

Cal també l'estudi de tot el monument i la confecció de planos per poder fer una restauració més garantida. És imprescindible la creació d'un Patronat amb persones realment interessades en la conservació del monestir.

Des del 1978, la labor ha estat més tècnica que material a falta de pressupost i demés ajudes. L'ajut que en principi es va trobar en els habitants de la casa ha anat disminuint fins arribar a l'actualitat en que és realment difícil l'entrada per a grups que vulguin visitar el monestir fora de les escasses hores destinades a visites. S'ha arribat a l'extrem de prohibir l'entrada a un equip d'arquitectes que havien rebut de l'Ajuntament l'encàrrec d'aixecar els planos de l'edifici, per el qual ja hi havia destinada la partida corresponent.

Fins i tot l'autor de la portada d'aquest número de Carrer dels Arbres ha hagut de tornar a Badalona sense haver pogut travessar el portal.

És evident que ara cal actuar. La ciutat espera que ho faci el Museu, però el Museu no pot fer res sense una decidida actuació de l'Ajuntament. L'Ajuntament està lligat de peus i mans mentre no tingui el suport de la Generalitat, i la Generalitat ha d'esperar que els «Senyors de Madrid» es dignin traspassar les competències de Patrimoni Històric.

Mentrestant, entre tots plegats, deixarem que vagi caient Sant Jeroni de la Murtra?